

УДК 347

*К. Р. Добкіна**кандидат юридичних наук, доцент,
декан юридичного факультету**Державного університету інфраструктури та технологій*

НАГЛЯДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК ФОРМА УЧАСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ ЗА РАДЯНСЬКИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Постановка проблеми. Протягом останніх управлінсько-державних процесів та реформ присвячених оптимізації процесу здійснення судочинства по цивільним спорам, участь органів державної влади у цивільному судочинстві набуває все більшого значення. Причому, особливо важливими елементами стають не питання пов'язані із вступом даних органів у справу, а можливість прийняття певних рішень з метою скасування судових рішень, які вже набрали законної сили.

Доктринальний аналіз судової практики, законодавчих актів та архівних матеріалів свідчить, що не завжди такі заходи здійснювались в інтересах захисту прав і свобод людини і громадянина, особливо в радянський період, що потребує сучасного переосмислення та дослідження з метою врахування у сучасних умовах державотворення.

Стан дослідження. Інститут перегляду судових рішень, які набрали законної сили у цивільному судочинстві досить часто поставав предметом дослідження різних вчених, наприклад таких як А. Ф. Клейнман, П. Я. Трубников, І. І. Адріанов та інші.

Водночас, питання пов'язані із дослідженням проблематики наглядового провадження як форми участі органів державної влади у цивільному судочинстві за радянським процесуальним законодавством, фактично, залишені поза увагою.

Внаслідок чого, **метою даної статі** є дослідження проблематики наглядового провадження як форми участі органів державної влади у цивільному судочинстві за радянським процесуальним законодавством.

Виклад основного матеріалу. Інститут перегляду судових рішень, які набрали законної сили у порядку нагляду, в сучасній інтерпретації пройшов досить довгий період становлення. Дореволюційній Російській імперії зазначений інститут відомий не був. За Статутом Цивільного судочинства 1864 року, який діяв з деякими змінами до Жовтневого перевороту 1917 року, були встановлені дві форми оскарження рішення суду: в апеляційному і касаційному провадженні. Декретом про суд № 12 була скасована судова система, що існувала до 1917 року, а також були закладені принципи організації і діяльності нового радянського суду, визначені основами нового судочинства [1, с. 167].

Декретом в п. 1 пропонувалося скасувати донині існуючі судові установи: окружні суди, судові палати і урядовий Сенат з усіма департаментами, військові і морські суди всіх найменувань, а також комерційні суди, замінюючи всі ці установи судами, які будуть створюватися на основі демократичних виборів. Даним декретом по-новому вирішується питання й про інстанційність судової гілки влади, а також порядок оскарження судових рішень (скасовано апеляційний порядок оскарження судових рішень і вироків).

У п. 2 Декрету зазначалося: «призупинити дію існуючого донині інституту мирових суддів, замінюючи місцевими судами. Вироки і рішення місцевих судів є остаточними і оскарженню в апеляційному порядку не підлягають. У справах, за якими присуджено грошове стягнення понад 100 рублів і позбавлення волі понад 7 днів, допускається прохання про касацію [2, с. 124].

Однак, незабаром почала діяти інструкція Народного комісаріату юстиції від 19 грудня 1917 року «Про революційний трибунал, його склад, справи, які підлягають розгляду та порядок проведення засідань». Згідно з даною інструкцією рішення трибуналу було остаточними і не підлягало касаційному оскарженню, але Народному комісаріату юстиції надавалося право звернутися до ВЦВК із пропозицією скасувати вирок революційного трибуналу і призначити додатковий розгляд справи в разі порушення встановленого порядку судочинства, а також при виявленні ознак явної несправедливості вироку.

На думку В. І. Шінда, саме в цій інструкції отримав своє нормативне закріплення інститут перевірки судових рішень, які вступили в законну силу у порядку нагляду, який зародився і існував в системі революційних трибуналів з перших днів радянської влади.

Першим органом, що здійснював перевірку судових постанов у порядку нагляду, як зазначає вказаний автор, став ВЦВК. Скарги на вирок революційних трибуналів попередньо розглядалися в Кримінальному відділенні Народного комісаріату юстиції, після чого одним з членів колегії доповідалися обставини справи на засіданні колегії, яка вирішувала питання про відмову в задоволенні скарги або ж визнавала скаргу такою, що заслуговує уваги і зі своїм висновком на-

правляла справу до ВЦВК, який розглядав справу по суті [3, с. 103].

З вищевикладеного випливає, що інститут перевірки судових рішень у порядку нагляду із самого початку свого зародження склався таким чином, що судові рішення відразу не перевірялося по суті, а повинно було спочатку пройти аналіз уповноваженими посадовими особами, висновки яких і були підставою для перевірки рішення суду по суті.

Відповідно до шостої статті Декрету про суд № 2 встановлювалося, що з метою досягнення однаковості касаційної практики як з'їздів місцевих народних суддів, так і обласних народних судів, засновується Верховний судовий контроль. Верховний судовий контроль, у разі зазначених їм протиріч в тлумаченні законів різними касаційними інстанціями, виносить рішення, які касаційними інстанціями приймаються до обов'язкового виконання.

Таким чином, Верховний судовий контроль створювався як орган, який здійснює тлумачення законів, які були невірно застосовані касаційними інстанціями в конкретних справах, без правомочностей щодо скасування судових рішень, які вступили в законну силу.

Однак, Верховний судовий контроль відповідно до Декрету про суд № 2, фактично створено не було. 20 липня 1918 року Рада Народних Комісарів видала Декрет про суд №3, відповідно до якого для розгляду касаційних скарг на рішення народних судів як у цивільних, так і у кримінальних справах з метою здійснення судового контролю тимчасово засновувався Касаційний суд, який складався із двох відділень – цивільного і кримінального.

Як зазначала К. С. Банченко-Любимова – це не був звичайний касаційний суд як ради місцевих народних судів створених згідно Декрету № 3, а найвищий суд, уповноважений розглядати справи після їх перевірки у звичайних касаційних судах, тобто в порядку нагляду [4, с. 7].

Однак з цією точкою зору не можна погодитися, оскільки як зауважувала І. І. Андріанова, Касаційний суд був дійсно найвищим судовим органом, але, фактично, він не мав правомочностей розглядати справи в порядку нагляду, так як цей суд створювався для розгляду скарг на рішення та вироки окружних народних судів [5, с. 17].

Положенням про народний суд, прийнятим 30 листопада 1918 року окружні народні суди були ліквідовані, а всі цивільні і кримінальні справи, за винятком справ, віднесених до підсудності трибуналів, стали розглядатися народними судами. У ролі суду касаційної інстанції для справ, розглянутих народними судами, стали виступати створені ради народних суддів.

З жовтня 1918 року переглядати справи в порядку нагляду стала Колегія Народного комісарі-

ату юстиції. Вона скасовувала рішення, які вступили в законну силу, передавала справи на новий розгляд і навіть закривала провадження по справах, хоча така функція на законодавчому рівні була відсутня.

11 грудня 1918 року Колегія народного комісаріату юстиції прийняла постанову «Про організацію нагляду Народного комісаріату юстиції», яким встановила, що нагляд Народного комісаріату юстиції за діяльністю народних судів здійснюється за скаргами і заявами окремих осіб, а також із власної ініціативи Народного комісаріату юстиції.

21 жовтня 1920 року було прийнято Положення про народний суд, де в примітці до ст. 84 було зазначено, що право вищого контролю над рішеннями народних судів належить до повноважень Народного комісаріату юстиції і визначається спеціальним Положенням.

Органом, що здійснював вищий судовий контроль, став Народний комісаріат юстиції, на який поклалися такі обов'язки як: здійснення загального нагляду за діяльністю судових органів і дача їм керівних роз'яснень і вказівок за чинним законодавством; вирішення питання про відновлення судових справ у зв'язку із нововиявленими обставинами.

Право подачі заяви про перегляд судових рішень, що вступили в законну силу, було надано центральним, обласним і губернським комітетами Рад. Допускалися клопотання про скасування судових рішень, що вступили в законну силу, від місцевих установ, організацій, від посадових і приватних осіб. Клопотання могли подаватися в губернський відділ юстиції або безпосередньо в Народний комісаріат юстиції. Останній розглядав такі клопотання лише після отримання висновку колегії відповідного губернського відділу юстиції. Скасування рішень могло проводитися і за ініціативи самого Народного комісаріату юстиції [6, с. 76].

Положенням передбачалися такі підстави до скасування судових рішень, які набрали законної сили:

- явні порушення або незастосування законодавства радянської влади;
- прийняття судовими органами до свого провадження справ, що не підлягають судовому розгляду (наприклад, земельні спори);
- явне протиріччя рішення керівним засадам радянського законодавства і загальної політики робітничо-селянського уряду.

Народний комісаріат юстиції не міг змінити або винести нове рішення, але мав право визнати рішення не чинним і передати справу на новий розгляд або залишити скаргу без задоволення.

Отже, проведення після Жовтневого перевороту 1917 року державних і правових реформ стало наслідком створення органу, покликаного забез-

печувати однакове застосування судами законів, направляти їх діяльність відповідно до загального напрямку політики радянського уряду.

Таким органом на даному етапі історичного розвитку став Народний комісаріат юстиції, який забезпечував досягнення вищезгаданих цілей шляхом усунення судових помилок. Перевірка судових постанов у порядку нагляду в цей період була централізованою, оскільки повноваженнями з перевірки володів тільки один державний орган – Народний комісаріат юстиції.

Покладання вищевказаних функцій не на судовий орган (спочатку ВЦВК, потім Народний комісаріат юстиції) було пов'язано із відсутністю в аналізовані періоди державотворення налагодженої судової системи і відсутністю відповідного правового регулювання.

Як відзначав М. Полянський, перегляд справ, зокрема, Народним комісаріатом юстиції обумовлювалося відсутністю єдиного вищого суду, який був би покликаний проводити однакове застосування закону, а також відсутністю такої організації нагляду з боку держави, при якій порушення закону виправлялося б в порядку процесуального оскарження [7, с. 86].

У науковій літературі немає єдиної думки щодо моменту виникнення інституту перевірки судових рішень в рамках цивільного судочинства у порядку наглядового провадження. Дослідження наукових праць дозволяє прийти до висновку про наявність двох основних точок зору з даного питання.

Перша полягає в тому, що зазначений інститут вперше був нормативно закріплений в Інструкції Народного комісаріату юстиції від 19 грудня 1917 року «Про революційний трибунал, його склад, справи, які підлягають розгляду та порядок проведення засідань». Друга полягає в тому, що зародком інституту перевірки судових рішень у порядку нагляду став Декрет ВЦВК і Ради Народних Комісарів від 10 березня 1921 року, яким було затверджено Положення «Про вищу судовий контроль».

Вважаємо, що перша точка зору є більш правильною та достовірною, оскільки до моменту прийняття Положення «Про вищу судовий контроль» на практиці вже існував досвід перевірки судових рішень, які вступили в законну силу в порядку наглядового провадження, до того ж можливість такої перевірки була нормативно закріплена в 1917 році в Інструкції Народного комісаріату юстиції «Про революційний трибунал, його склад, справи, які підлягають розгляду та порядок проведення засідань».

У Положенні «Про вищу судовий контроль» інститут перевірки судових рішень у порядку нагляду був закріплений вже в більш досконалому вигляді. Необхідно відзначити, що в науковій

літературі також відсутня чітка періодизація розвитку інституту перегляду судових рішень по цивільним спорам у порядку нагляду.

По-перше, як було зазначено, існують розбіжності в думці про момент першого нормативного закріплення зазначеного інституту. По-друге, в більшості робіт, присвячених даній темі, періодизація зводиться до послідовного перерахування нормативних актів, які не стосуються цивільного процесу.

Вважаємо за необхідне висловити власну позицію із вказаної проблематики. Зокрема, перші органи, що перевіряли судові рішення в порядку нагляду – це ВЦВК і Народний комісаріат юстиції, які не були судовими органами. У зв'язку з чим їх діяльність з перевірки судових рішень, в зазначеному порядку, не може вважатися цивільно-процесуальною діяльністю, а також свідчити про окрему стадію цивільного судочинства.

Точкою відліку в розвитку даного інституту в цивільному процесуальному праві слід вважати момент, коли перевірка судових рішень, що вступили в законну силу, в порядку нагляду стали здійснювати суди. Внаслідок чого, варто виділити наступну періодизацію розвитку інституту перевірки судових рішень у порядку нагляду в цивільно-процесуальному праві:

1) 1922–1926 р. р. – період централізації перевірки судових рішень у порядку нагляду.

31 жовтня 1922 року ВЦВК було затверджено Положення про судоустрій, яким було створено Верховний Суд уповноваженого виконувати функції з розгляду цивільних справ в порядку нагляду.

Перевірка судових рішень у порядку нагляду судом нерозривно була пов'язана із правом опротестування таких актів посадовими особами. Прийнятий 1924 року ЦПК УСРР передбачав можливість опротестування рішень у цивільних справах, які набрали законної сили прокурором української радянської республіки.

Народний комісаріат юстиції 14 жовтня 1923 року видав Циркуляр №2171, яким встановлювалися правила щодо здійснення прокурорського нагляду. В ньому вказувалося, що протест в порядку нагляду на рішення суду повинен бути винесений за наявності по цивільній справі формальних порушень, що давало підстави вважати, що залишення даного судового у силі спричинить порушення інтересів держави, окремих установ, трудящих мас або окремих осіб, що є недопустимим, оскільки охорона інтересів трудящих впливає із загальної політики держави.

Таким чином, рішення по цивільній справі могло бути скасовано в порядку нагляду, якщо цього вимагала охорона інтересів держави або трудящих мас, незалежно від того, наскільки серйозним було порушення чинного закону, і чи було воно взагалі. Рішення у цивільних справах

підлягали скасуванню за загальним правилом, як судами касаційної інстанції, так і наглядовим органом, у разі прямого порушення чинних законів, а з підстав порушення інтересів держави або трудящих мас, судові рішення могло бути скасовано в порядку нагляду.

Отже, в період із 1922 по 1926 роки право скасування судового рішення, яке вступило у законну силу по цивільній справі належало лише Верховному Суду за поданням Прокурора Української РСР.

2) 1926–1938 р. р. – період децентралізації перевірки судових рішень у порядку нагляду.

Починаючи з 1926 року і до прийняття нових нормативно-правових актів про судоустрій у 1938 році інститут перевірки судових рішень у порядку нагляду розвивався по лінії розширення кола осіб і судових органів, які мають право вносити і розглядати протести. Змінився і порядок розгляду протестів на судові рішення, які вступили в законну силу, наприклад якщо справу розглядав народний суд, то незалежно від того, розглядалася вона в касаційному порядку чи ні, із протестом в порядку нагляду можна було звертатися до пленуму обласного (губернського) суду. У тих випадках, коли пленум обласного (губернського) суду розглядав справи у порядку нагляду, копія постанови направлялась до Верховного суду.

Як зазначає К. С. Банченко-Любимова, судова практика періоду 1926-1928 років свідчила, що при опротестуванні рішень в порядку нагляду допускалися відступи від підстав винесення протесту, які поступово перетворилися в систему, внаслідок чого, розгляд справи в порядку нагляду перетворилось у окрему, обов'язкову стадію цивільного процесу [4, с. 23-25].

У зв'язку з цим 09 квітня 1928 року Народний комісаріат юстиції видав Циркуляр №51, в якому засуджувалася подібна практика і вказувалося, що втручання прокуратури має бути лише у особливо важливих і принципових спорах. Одночасно зверталася увага прокурорів на те, що винесення протестів у порядку нагляду може бути тільки у випадках:

- а) істотного порушення закону, яке принципово спотворює лінію судової політики держави;
- б) явного порушення інтересів пролетарської держави;
- в) явного порушення інтересів трудящих мас, вчиненого всупереч прямим вказівкам закону.

Директивним листом від 09 червня того ж року Народний комісаріат юстиції категорично забороняв вносити протести за формальними підставами, які не мали серйозного значення.

Як зазначає І. І. Андріанов, обмеження кола судово-наглядових органів та їх повноважень, призвело до серйозних недоліків в наглядовій роботі. Затягувалися терміни виправлення судових

помилоч, оскільки наглядові інстанції були завантажені великою кількістю справ, що розглядалися в порядку наглядового провадження нагляду. Ці серйозні недоліки, на думку зазначеного автора, могли бути ліквідовані на шляхом надання права місцевим судовим органам переглядати справи в порядку здійснення нагляду [5, с. 30].

Починаючи із 1954 року можна виділити останній період розвитку інституту наглядового провадження у цивільному судочинстві, який характеризувався децентралізацією перевірок судових рішень. Централізована система перевірки судових рішень у порядку судового нагляду була змінена Указом Президії Верховної Ради СРСР від 14 серпня 1954 року «Про створення Президій у складі Верховних судів союзних і автономних республік, крайових, обласних судів і судів автономних областей», який передбачав право розглядати цивільні справи в порядку нагляду новоствореними органами.

Згідно норм ЦПК УРСР 1964 року правом винесення в порядку нагляду користувалися Генеральний прокурор, його заступники, Голова Верховного Суду, прокурори крайового, обласного, міського суду тощо. Право перевірки судових рішень за протестами зазначених посадових осіб за кодексом належало Президії Верховного Суду, Президіям Верховних судів крайових, обласних, міських судів тощо.

Така децентралізована система перевірки судових рішень у порядку нагляду практично без змін проіснувала до розпаду СРСР. Підставами скасування судових рішень були необґрунтованість рішення, або істотні порушення норм матеріального чи процесуального права.

Такі широкі межі перевірки судових рішень були обумовлені дією принципу об'єктивної істини, який передбачав, що суд зобов'язаний приймати всі передбачені законом заходи для всебічного, повного і об'єктивного з'ясування обставин справи, прав і обов'язків сторін. Дія зазначеного принципу обумовлювала необхідність вжиття всіх можливих заходів для перевірки та виправлення незаконних або необґрунтованих судових рішень винесених за результатами розгляду цивільних справ. Окрім того, скарга в порядку нагляду могла бути подана як особами, які беруть участь у справі, так і іншими громадянами і організаціями, які вважають висновки суду неправильним. Перевірка справи в порядку наглядового провадження могла бути здійснена й за результати розгляду листів депутатів представницьких органів влади, за матеріалами статей, кореспонденції, заміток у пресі, узагальнень судової практики тощо.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що інститут перевірки судових рішень у порядку нагляду із самого початку свого зародження склався таким чином, що судові рішення

відразу не перевірялося по суті, а повинно було спочатку пройти аналіз уповноваженими посадовими особами, висновки яких і були підставою для перевірки рішення суду по суті. Підставою для скасування судового рішення в порядку наглядового провадження слугували: явні порушення або незастосування законодавства радянської влади; прийняття судовими органами до свого провадження справ, що не підлягають судовому розгляду (наприклад, земельні спори); явне протиріччя рішення керівним засадам радянського законодавства і загальної політики робітничо-селянського уряду.

Точкою відліку в розвитку даного інституту в цивільному процесуальному праві слід вважати момент, коли перевірка судових рішень, що вступили в законну силу, в порядку нагляду стали здійснювати суди. Внаслідок чого, варто виділити наступну періодизацію розвитку інституту перевірки судових рішень у порядку нагляду в цивільно-процесуальному праві:

1) 1922–1926 р.р. – період централізації перевірки судових рішень у порядку нагляду, який характеризувався можливістю скасування судового рішення лише Верховним Судом за поданням Прокурора УРСР;

2) 192–1938 р.р. – період децентралізації перевірки судових рішень у порядку нагляду.

Починаючи із 1954 року можна виділити останній період розвитку інституту наглядового провадження у цивільному судочинстві, який характеризувався децентралізацією перевірок судових рішень та розширенням органів уповноваженим на перегляд рішення. Така децентралізована система перевірки судових рішень у порядку нагляду практично без змін проіснувала до розпаду СРСР. Підставами скасування судових рішень були необґрунтованість рішення, або істотні порушення норм матеріального чи процесуального права.

Література

1. Тютрюмов И. М. Устав гражданского судопроизводства (Св. зак. т. XVI ч. 1, изд. 1914 г.): С законод. мотивами, разъясн. Правительствующего сената и коммент. рус. юристов, извлеч. из науч. и практ. трудов по гражд. праву и судопр-ву (по I сент. 1915 г.): в 2-х т. Том 1. Петроград: Юрид. кн. маг. И. И. Зубкова, п/ф «Законоведение». 1916. 1368 с.

2. Декрет о суде от 22 ноября (5 декабря) 1917 года. *Декреты Советской Власти*. Т. 1. Москва. 1957. 124 с.

3. Шинд В. И. О судебном надзоре в первые годы советской власти. *Советское государство и право*. 1957. № 3. С. 103-109.

4. Банченко-Любимова К. С. Пересмотр судебных решений, вошедших в законную силу, в порядке надзора. Москва: Госюриздат. 1959. 103 с.

5. Андрианов И. И. Понятие и сущность надзорного производства по судебным гражданским делам: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Москва: МГУ им. М. В. Ломоносова. 1982. 16 с.

6. Трубников. П. Я. Возникновение и развитие судебного надзора. *Социалистическая законность*. 1967. № 11. С. 76-79.

7. Полянский Н. Н. Надзор за судебными установлениями. *Право и жизнь*. 1924. № 3-4. С. 86-92.

Анотація

Добкіна К. Р. Наглядове провадження як форма участі органів державної влади у цивільному судочинстві за радянським процесуальним законодавством. – Стаття.

Наукова стаття присвячена дослідженню проблематики наглядового провадження як форми участі органів державної влади у цивільному судочинстві за радянським процесуальним законодавством.

За результатами доктринального аналізу, авторкою встановлено, що інститут перевірки судових рішень у порядку нагляду із самого початку свого зародження склався таким чином, що судові рішення відразу не перевірялося по суті, а повинно було спочатку пройти аналіз уповноваженими посадовими особами, висновки яких і були підставою для перевірки рішення суду по суті. Підставою для скасування судового рішення в порядку наглядового провадження слугували: явні порушення або незастосування законодавства радянської влади; прийняття судовими органами до свого провадження справ, що не підлягають судовому розгляду (наприклад, земельні спори); явне протиріччя рішення керівним засадам радянського законодавства і загальної політики робітничо-селянського уряду.

Зроблено висновок, що точкою відліку у розвитку даного інституту в цивільному процесуальному праві слід вважати момент, коли перевірка судових рішень, що вступили в законну силу, в порядку нагляду стали здійснювати суди. Внаслідок чого, варто виділити наступну періодизацію розвитку інституту перевірки судових рішень у порядку нагляду в цивільно-процесуальному праві:

1) 1922–1926 р. р. – період централізації перевірки судових рішень у порядку нагляду, який характеризувався можливістю скасування судового рішення лише Верховним Судом за поданням Прокурора УРСР;

2) 1926–1938 р. р. – період децентралізації перевірки судових рішень у порядку нагляду.

Починаючи із 1954 року можна виділити останній період розвитку інституту наглядового провадження у цивільному судочинстві, який характеризувався децентралізацією перевірок судових рішень та розширенням органів уповноваженим на перегляд рішення. Така децентралізована система перевірки судових рішень у порядку нагляду практично без змін проіснувала до розпаду СРСР. Підставами скасування судових рішень були необґрунтованість рішення, або істотні порушення норм матеріального чи процесуального права.

Ключові слова: цивільне судочинство, учасники цивільного судочинства, органи державної влади, органи прокуратури, радянське законодавство, наглядове провадження, УРСР.

Аннотация

Добкина К. Р. Надзорное производство как форма участия органов государственной власти в гражданском судопроизводстве по советскому процессуальному законодательству. – Статья.

Научная статья посвящена исследованию проблематики надзорного производства как формы участия органов государственной власти в гражданском

судопроизводстве по советскому процессуальному законодательству.

По результатам доктринального анализа, автором установлено, что институт проверки судебных решений в порядке надзора с самого начала своего зарождения сложился таким образом, что судебное решение сразу не проверялось по существу, а должно было сначала пройти анализ уполномоченными должностными лицами, выводы которых и были основанием для проверки решения суда по существу. Основанием для отмены судебного решения в порядке надзорного производства служили явные нарушения или неприменении законодательства советской власти; принятия судебными органами к своему производству дел, не подлежащих судебному разбирательству (например, земельные споры); явное противоречие решения руководящим принципам советского законодательства и общей политики рабоче-крестьянского правительства.

Сделан вывод, что точкой отсчета в развитии данного института в гражданском процессуальном праве следует считать момент, когда проверка судебных решений, вступивших в законную силу, в порядке надзора стали осуществлять суды. В результате, стоит выделить следующую периодизацию развития института проверки судебных решений в порядке надзора в гражданско-процессуальном праве:

1) 1922–1926 г. период централизации проверки судебных решений в порядке надзора, который характеризовался возможностью отмены судебного решения только Верховным Судом по представлению Прокурора УССР;

2) 1926–1938 г. период децентрализации проверки судебных решений в порядке надзора.

Начиная с 1954 можно выделить последний период развития института надзорного производства в гражданском судопроизводстве, который характеризовался децентрализацией проверок судебных решений и расширением органов уполномоченным на пересмотр решения. Такая децентрализованная система проверки судебных решений в порядке надзора практически без изменений просуществовала до распада СССР. Основаниями отмены судебных решений были необоснованность решения или существенные нарушения норм материального или процессуального права.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство, участники гражданского судопроизводства, органы государственной власти, органы прокуратуры, советское законодательство, надзорное производство, УССР.

Summary

Dobkina K. R. The supervision as form of participation public authorities in civil procedure on Soviet procedure legislation. – Article.

The scientific article is devoted to a research of a perspective supervising production as forms of participation of public authorities in civil legal proceedings on Soviet by the procedural legislation.

By results of the doctrinal analysis, by the author it is established that the institute of verification of judgments as supervision from the very beginning of the origin developed in such a way that the judgment was not checked at once in fact, and had to pass at first the analysis authorized officials whose conclusions were the basis for check the judgment in fact. Formed the basis for cancellation of the judgment as supervising production: obvious violations or non-use of the legislation of the Soviet power; acceptances by judicial authorities in the proceedings, not subject's judicial considerations (for example, land disputes); Obvious contradiction decision to the guidelines of the Soviet legislation and general policy of the Workers and Peasants' government.

The conclusion drawn that the reference point in development of this institute in civil procedural law should considered the moment when verification of judgments, taken legal effect, as supervision began to carry out courts. Owing to what, it is worth allocating the following periodization of development of institute of verification of judgments as supervision in civil and procedural right:

1) 1922–1926. The period of centralization of verification of judgments as supervision which characterized by a possibility of cancellation of the judgment only by the Supreme Court on representation of the prosecutor of USSR;

2) 1926–1938. The period of decentralization of verification of judgments as supervision.

Since 1954, it is possible to allocate the last period of development of institute of supervising production in civil legal proceedings, which characterized by decentralization of verifications of judgments and expansion of bodies by the representative of review of the decision. Such decentralized system of verification of judgments as supervision practically without changes existed before the collapse of the USSR. Groundlessness of the decision or significant violations of norms of substantive or procedural law were the bases of cancellation of judgments.

Key words: civil judiciary, participants in civil proceedings, public authorities, prosecutors, soviet legislation, supervising production, URSR.